

Ivan Kukuljević Sakcinski osobno

Ivana Burnać

Jedan od najistaknutijih hrvatskih javnih djelatnika 19. stoljeća nedvojbeno je povjesničar, političar, znanstvenik, književnik, osnivač arheološke znanosti u Hrvatskoj te idejni vođa hrvatskog narodnog preporoda, Ivan Kukuljević Sakcinski (1816. – 1889.). Riječ je o velikanu širokih interesa čija ljubav prema knjizi i pisanoj riječi seže još u mladost kada kao dvadesetogodišnji oficir u Beču i Italiji počinje skupljati slavenske knjige, povijesnu građu i izvore. Kroz poznanstva s gotovo svim najznačajnijim suvremenicima i kulturnim djelatnicima slavenskog svijeta, Kukuljevićevi interesi se šire. S velikim je žarom radio na području bibliografije, arhivistike, historiografije i enciklopedistike, a kroz brojna putovanja prikupljao je najraznovrsniju građu koja će ostati temelj i glavni izvor njegovih radova u brojnim znanstvenim područjima kojima se bavio.

Uz njegov se rad veže osnutak i djelovanje najviše znanstvene i umjetničke institucije u Republici Hrvatskoj – Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU). Preteča Akademije je Društvo za jugoslavensku povjestnicu i starine koje je osnovao upravo Ivan Kukuljević Sakcinski 1850. godine. Sistematičnim kolekcionarstvom knjižnih i arhivskih izvora, Kukuljević formira privatnu knjižnicu, tada najkompletniju knjižnicu literature i izvora za proučavanje hrvatske i južnoslavenske prošlosti. Za njegova djelovanja, spomenuta je knjižnica narasla na oko 12.000 svezaka. Sudbinu tog dragocjenog blaga preuzima upravo HAZU potkraj prosinca 1868. godine kada Kukuljević, primoran teškim financijskim neprilikama, prodaje Knjižnicu Akademiji. Godine 1892. arhivska se zbirka odvaja od Akademijine Knjižnice i Arhiv postaje zasebna jedinica.

Inicijativu o Akademijinom osnutku, pokrenuo je biskup Josip Juraj Strossmayer na sjednici Hrvatskog sabora 29. travnja 1861. Godine,

a taj se datum i danas obilježava kao Dan HAZU. Arhiv HAZU počinje raditi 1867. godine, ubrzo poslije stvarnog početka rada Akademije, gdje se čuva arhivsko gradivo koje datira od 11. do 20. stoljeća i iznimno je značajno za istraživanje kulturne, političke i gospodarske povijesti Hrvatske i drugih zemalja jugoistočne Europe. Među gradivom raznih vrsta i različitog podrijetla ondje se nalaze i brojni obiteljski i osobni fondovi kulturnih, znanstvenih i političkih velikana, među kojima se, očekivano, nalazi i osobni fond Ivana Kukuljevića Sakcinskog (Sign. HR-AHAZU-35 / stara sign. XV-23). Možda je upravo Kukuljevićev arhivski fond najbolji svjedok njegove svestrane, plodne djelatnosti, vođene osjećajem za trajne vrijednosti. Pohranjen u ukupno 14 arhivskih kutija, fond je strukturiran na sljedeći način:

A. Korespondencija

- ii. Pisma različitih osoba Ivanu Kukuljeviću Sakcinskom
- iii. Pisma raznih ustanova i organizacija Ivanu Kukuljeviću Sakcinskom
- iv. Telegrami Ivanu Kukuljeviću Sakcinskom (čestitke povodom 50. godišnjice javnog rada i 70. godišnjice života)
- v. Koncepti pisama Ivana Kukuljevića Sakcinskog
- vi. Pisma obitelji Kukuljević i ostala pisma iz ostavštine Kukuljević

B. Dokumenti za političko djelovanje Ivana Kukuljevića Sakcinskog

C. Dokumenti za književnu djelatnost Ivana Kukuljevića Sakcinskog

- iv. Pjesme
  - ♦ Pjesme Ivana Kukuljevića Sakcinskog
  - ♦ Pjesme drugih autora
  - ♦ Prijepisi i originali raznih pjesama raznih u većini nepoznatih autora od 15. st. do sredine 19. st.

D. Dokumenti za znanstveni rad Ivana Kukuljevića Sakcinskog

- i. Rukopisi Kukuljevića i drugih članaka i radova
- ii. Kukuljevićeve bilješke u vezi s njegovim radom u području povijesti umjetnosti
  - ♦ Bilješke po imenima umjetnika
  - ♦ Bilješke po imenima mjesta u kojima su neki umjetnici radili ili u kojima se nalaze pojedina umjetnička djela
  - ♦ Ispisi raznih radova koji se odnose na jugoslavenske umjetnike
- iii. Zapisi raznih autora koji su bili potrebni Kukuljeviću u njegovu znanstvenu radu
- iv. Ispisi iz arhiva, zbirka isprava i kodeksa
- v. Razne bilješke, potpisi, kronološki pregledi u vezi s Kukuljevićevim povijesnim radom
- vi. Grobovi, natpisi, ruine, nacrti i karte
- vii. Numizmatika
- viii. Kukuljevićeve bilježnice i zapsnici s bilješkama
- ix. ElenchuscodicummanuscriptorumBibliothecaeolimKukuljevicianaeanae
- x. Izvaci iz novina
- xi. Prijepisi isprava, regesta i popisi isprava

E. Razno uz znanstveni rad

- i. Diplome izdane Ivanu Kukuljeviću
- ii. Razno uz znanstveno i drugo djelovanje

F. Dodatak

Serije i podserije Kukuljevićeva fonda ukazuju na činjenicu da je skupljanje povijesne, nacionalne i umjetničke baštine, prepoznate kao neprocjenjivo blago, bilo u fokusu njegova rada i istraživanja. Prema Pregledu arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske (izdanje HDA iz 2006.) Kukuljevićevo gradivo može se naći i u Akademijinom

Odsjeku za povijest hrvatske književnosti, Ministarstvu kulture, Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici te u Gradskom muzeju Varaždin. Kukuljevićevevo iznimno bogato djelovanje kroz arhivske i knjižne eksponate javnost je mogla vidjeti na izložbi postavljenoj u svibnju 2016. godine u Knjižnici HAZU povodom 200. obljetnice njegova rođenja.

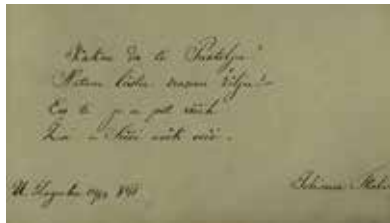
Doista je malen broj pojedinaca koji su nas zadužili na način na koji to učinio Kukuljević, zbog čega je do danas o njemu napisan velik broj radova i iscrpnih biografija. No ono u što ni jedna njegova biografija ne pruža uvid, jest njegova privatnost. Iz tog je razloga zanimljiv sadržaj zadnje kutije Kukuljevićevog osobnog fonda koji se čuva u Arhivu HAZU: HR-AHAZU-35 / XV-23, kutija br. 14 (Dodatak 2), a koji je Akademiji godine 1966. poklonio muzikolog i izvanredni član HAZU (tada JAZU) profesor Ladislav Šaban, Kukuljevićev praunuk s majčine strane. Malena drvena kutijica ukrašena cvjetnim motivima zavedena je kao spomenar u kojem se nalaze 64 rukom ispisana listića koji kriju pomalo zaboravljen oblik iskazivanja prijateljstva i ljubavi. Kako su prvobitne korice spomenara propale, on se čuva u ovoj kutijici koja je vjerojatno pripadala Kukuljevićevu sinu Božidaru, čije se ime nalazi napisano u njezinoj unutrašnjosti.

Listići s posvetama ispisani su u razdoblju od 1835. do 1846. i sadrže poruke članova obitelji, prijatelja, poznanika i ostalih koji su očito bili važan dio Kukuljevićeva života, tada mladića u dvadesetim godinama.

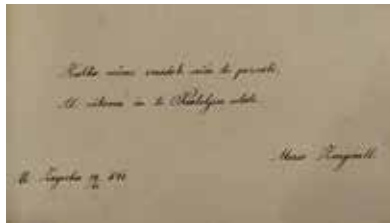
Na 32. listiću, njegova prijateljica Jelisava Tkalac 1841. godine četvero-stihom dosjetljivo piše:

„Kakou da ti Priatelju! Natom listu zrazim želju? Evo ti je u pet rčih: Živi u Srčci uvěk včči.“

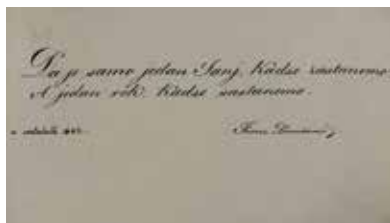
Sljedeći listić posveta je prijateljice Marie Zengevall:

„Kratko vrěme imadoh srčču te poznati, Al vėkoma ću ti Priateljica ostati.“

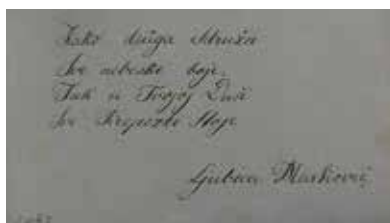
Ove iskrene, neusiljene želje nastale iz potrebe za očuvanjem prijateljskih odnosa, ovjekovječile su neka starija, jednostavnija i možda ljepša vremena. Posveta Frane Dumbovića na 42. listiću napisana 1842. u Veneciji (Mlecima) glasi:

„Da je samo jedan Sanj, Kadse rastanemo, A jedan vėk, Kadse sastanemo.“

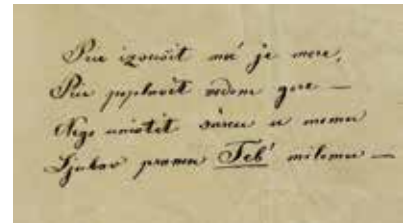
Kukuljevićev prijatelj i politički istomišljenik Ivan Rukavina 1842. bilježi:

„Uzmi u Zalag Priateljstvo, Za te i za Ilirstvo. od Ivana Rukavine.“

Zanimljiv je i 50. listić na kome svoj trag u stihovima ostavlja Kukuljevićeva prijateljica Ljubica Marković, a koji neodoljivo podsjećaju na Đulabije Stanka Vraza:

„Kako dūga Sdruža Sve nebeske boje, Tak u Tvojoj Duši Sve Krepozti Stoje.“

No listić koji nosi možda najveću sentimentalnu vrijednost napisan je 1845. i glasi:

„Priiezsušit moć je more, Prie poplavit vodom gore – Nego uništit sàrcu u momu, ljubav prama Teb' milomu – “

U donjem desnom kutu listića inicijal C otkriva da je riječ o Korneliji (Corneliji) Novak – Kukuljevićevoj zaručnici, nedugo zatim i supruzi (oženili su se 5. kolovoza 1846. u mjestu Presekau Hrvatskom zagorju).

Izuzev hrvatskog, spomenar obiluje posvetama na njemačkom jeziku, a nekolicina je napisana na francuskom. Osim pisanih posveta, tu su i pomno oslikani crteži koji nerijetko prikazuju prolaznost života poput groba na obali okruženog žalosnim vrbama. Unutrašnjost kutijice krasi portret Ljudevita Gaja iz 1843., Kukuljevićeva suradnika iz Narodne stranke. ■

